

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/05193-15
Saksbehandler Christina Milsom

Utvalg	Møtedato
Fylkestinget	17.06.2025

Sammen om Skagerrak - revidert konseptnotat

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Fylkestinget slutter seg til det reviderte konseptnotatet (første gang behandlet i fylkestingets møte 18. juni 2024). Fylkestinget understreker betydningen av god forankring og gode demokratiske prosesser gjennom hele perioden. Det må være fokus på alle fire programområdene med mål om å sikre bærekraftig bruk og verdiskapning.
2. Agder fylkeskommune deltar i programsatsingen, som ledes av Statsforvalteren i Agder.
3. Fylkestinget tar stilling til eventuelle økonomiske bidrag til programmet fra Agder fylkeskommune i forbindelse med budsjettarbeidet, når finansieringsplan og delfinansiering for SOS Skagerrak er på plass.

Vedlegg

Arendal forslag-til-vedtak SOS Skagerrak
Farsund kommunes innspill til SOS Skagerrak
Grimstad kommunes innspill til SOS Skagerrak
Kristiansand kommunes innspill til SOS Skagerrak
Kvinesdal kommunes innspill til SOS Skagerrak
Lindesnes kommunes innspill til SOS Skagerrak
Lyngdal kommunes innspill til SOS Skagerrak
Risør kommunes innspill til SOS Skagerrak
Tvedestrand kommunes innspill til SOS Skagerrak

Sammendrag

Fylkestinget behandlet 18. juni 2024 sak om programsatsingen Sammen om Skagerrak, og gjorde blant annet vedtak om at konseptnotatet for programsatsingen skulle bearbeides.

I oppfølgingen av vedtaket har det vært dialog på administrativt nivå mellom Agder fylkeskommune og Statsforvalteren i Agder, med målsetting om å revidere konseptnotatet i tråd med intensjonene i fylkestingets vedtak. Denne dialogen har resultert i endringer og presiseringer som etter fylkeskommunedirektørens vurdering imøtekommer vesentlige forhold som ble drøftet under fylkestingets behandling, og som blant annet er knyttet til organiseringen av programmet.

Hovedutvalg for næring, kultur og miljø behandlet revidert konseptnotat 6. februar 2025. Hovedutvalget var positive til det reviderte notatet, og vedtok at fylkestinget må ta endelig stilling til hvorvidt Agder fylkeskommune skal delta i programsatsingen etter at kommunene har fått gi sine innspill. De fleste kystkommuner har nå behandlet saken, og de resterende kystkommunene behandler revidert konseptnotat før fylkestingets møte i juni 2025. De fleste kommunene som hittil har behandlet saken er positive til det reviderte konseptnotatet, med noen unntak. Fylkeskommunedirektøren anbefaler at Agder fylkeskommune deltar i SOS Skagerrak og inngår i det regionale samarbeidet for å sikre et rent og rikt Skagerrak innen 2030.

Saksopplysninger

SOS Skagerrak (Sammen om Skagerrak) er en regional satsing initiert av Statsforvalteren i Agder i samarbeid med Havforskningsinstituttet og flere kommuner og forskningsmiljøer. Målet er å snu den negative utviklingen i Skagerraks marine økosystem og sikre et rent og rikt hav innen 2030.

Skagerrak er under sterkt press fra klimaendringer, forurensning, overfiske og nedbygging av strandsonen. Dette har ført til svekkede tareskoger, redusert bestand av fisk og sjøfugl, og økt forekomst av trådalger og mørkere vann.

Fylkestinget behandlet 18. juni 2024 sak om etablering av programsatsingen Sammen om Skagerrak (jf. fylkestingssak 50/2024). Fylkestinget vedtok blant annet at konseptnotatet for programsatsingen skulle bearbeides og deretter sendes kommunene til politisk behandling. Fylkestinget bad om å få saken tilbake til behandling innen våren 2025.

I etterkant av fylkestingets behandling av saken har det på administrativt nivå vært dialog mellom Agder fylkeskommune og Statsforvalteren i Agder, med målsetting om å revidere konseptnotatet i tråd med intensjonene i fylkestingets vedtak. Denne dialogen har resultert i endringer og presiseringer som etter fylkeskommunedirektørens vurdering imøtekommer vesentlige forhold som ble drøftet under fylkestingets behandling 18. juni, og som blant annet er knyttet til organiseringen av programmet.

Fylkestinget gjorde følgende vedtak 18. juni 2024:

1. Fylkestinget slutter seg til visjonen og programområdene omtalt innledningsvis i konseptnotatet. Utvalget slutter seg også til målsettinger om bedre samarbeid for å bevare Skagerrak og kystøkosystemene.
2. Fylkestinget mener det ikke kommer tydelig frem hvordan programmet sikrer at strategiske og prinsipielle beslutninger tas i folkevalgte organer og savner

- beskrivelser av hvilke demokratiske prosesser som skal ligge til grunn for viktige beslutninger i det strategiske programstyret.
3. Fylkestinget tar stilling til omfanget av fylkeskommunens deltakelse når nasjonale handlingsplaner for implementering av naturavtalen foreligger.
 4. Konseptnotatet bearbeides og sendes deretter kommuner og fylkeskommune til politisk behandling. Fylkestinget tar stilling til videre deltakelse etter kommunenes behandling.
 5. Det forutsettes at fylkeskommunen eier programmet og at staten bidrar økonomisk.
 6. Fylkestinget får saken tilbake til behandling innen våren 2025, når problemstillingene er avklart og det foreligger en finansieringsplan for prosjektet.
 7. Det bør sendes invitasjon til Sørøst Norge Kystfiskarlag om å delta som medlemmer i det strategiske programstyret.

Dialogen mellom fylkeskommunen og statsforvalterembetet har resultert i et revidert konseptnotat som følger som vedlegg til saken. Sammenlignet med versjonen som ble behandlet i fylkestinget 18. juni er blant annet følgende forhold endret:

- Programstyret skal ikke ha beslutningsmyndighet, men begrense seg til å «bidra til å gi samarbeidet fremdrift, i tillegg til å drøfte forslag, koordinering og videre retning». Det presiseres at programstyret ikke tildeles noen beslutningsmyndighet som ligger til den enkelte deltaker.
- Myndigheten til fylkesting, kommunestyre og andre organisasjoner er understreket: «Det delegeres ikke myndighet fra de deltagende virksomhetene til programstyret. Det er derfor opp til den enkelte deltagende virksomhet å ta endelig stilling til hvordan tiltak som foreslås i programmet skal følges videre opp [...] Innsatsen vil bestå av prosjekter og arbeid i de ordinære styringslinjene i deltagende organisasjoner, slik at enkeltprosjekter eller fellesprosjekter som blir tatt initiativ til eller samordnes gjennom SOS Skagerrak, vil følges opp i den ordinære linjen hos den enkelte aktør, hvor de enkelte aktørene er prosjekt- eller tiltakseiere».
- Det fremheves at fylkesordfører og andre representanter fra fylkeskommunen/kommuner vil ha en viktig rolle knyttet til å tilføre programstyret strategisk retning og fremdrift.
- Referansene til Meld. St. 29 (2020-2021) er fjernet. I stedet vises det bl.a. til at «Programmet gjennomføres innenfor rammene av gjeldende miljø-, fiskeri- og næringspolitikk i Norge».
- Det understrekes at «SOS Skagerrak ikke vil ha innvirkning på fylkeskommunens rolle som vannregionmyndighet og myndighetsutøvelse i forbindelse med dette», og at «Agder fylkeskommune er vannregionmyndighet for vannregion Agder. Uavhengig av arbeidet i SOS, vil oppgavene i henhold til den regionale vannforvaltningsplanen organiseres og gjennomføres som i dag. Vannmiljømålene i den regionale vannforvaltningsplanen for Agder vannregion vil være retningsgivende for arbeidet i SOS Skagerrak som omfatter kystvannforekomster i Agder vannregion, ut til en nautisk mil fra grunnlinjen».
- Det henvises til at «Agder fylkeskommune har etablert regionale møteplasser og fagnettverk under paraplyen #vårtagder, som en oppfølging av Regionplan Agder 2030. Dette kan være relevante møteplasser for programmet dersom fylkeskommunen ønsker det.»
- Teksten om at bevaringsområder med fordel kan utvides er i det reviderte konseptnotatet erstattet med at «De etablerte bevaringsområdene er sektorbaserte (for eksempel fiskeri) og kan være et utgangspunkt for drøftinger i programstyret om eventuelle andre tiltak for å styrke bevaringseffekten».

- Tilsvarende heter det i det reviderte konseptnotatet at man vil kunne «(...) legge til rette for at aktiviteter kan videreføres så langt som mulig».

Hovedutvalg for næring, kultur og miljø behandlet revidert konseptnotat i sitt møte 6. februar 2025 (jf. utvalgssak 7/2025), der følgende vedtak ble gjort:

1. Hovedutvalg for næring, kultur og miljø viser til at fylkestinget tidligere har sluttet seg til visjonen og programområdene omtalt innledningsvis i konseptnotatet, samt målsettingene om bedre samarbeid for å bevare Skagerrak og kystøkosystemene. Hovedutvalget anerkjenner at det reviderte konseptnotatet er endret på mange viktige punkter etter fylkestingets vedtak 18. juni 2024. Hovedutvalget understreker at skal satsingen lykkes er det viktig med god forankring og gode demokratiske prosesser gjennom hele perioden. Det må være fokus på alle fire programområdene med mål om å sikre bærekraftig bruk og verdiskapning.
2. Fylkestinget tar endelig stilling til deltakelse etter at kommunene har fått gi innspill, i tråd med fylkestingets vedtak av 18. juni 2024.

Etter behandling i hovedutvalget, sendte fylkeskommunedirektøren konseptnotatet ut til de 11 kystkommunene på Agder og ba kommunene gi sine innspill. Samtlige 11 kystkommuner – Flekkefjord, Kvinesdal, Lyngdal, Farsund, Lindesnes, Kristiansand, Lillesand, Grimstad, Arendal, Tvedestrand og Risør – har enten allerede behandlet, eller vil behandle, det reviderte konseptnotatet i sine respektive kommunestyre før fylkestingets møte i juni 2025. Vedtak og uttalelser fra åtte av kommunene er vedlagt denne saken. Når det gjelder Lillesand og Flekkefjord, vil uttalelsene bli ettersendt så snart de er behandlet, før fylkestingets møte. Arendal kommune skal behandle saken 12. juni, og forslag til vedtak legges ved saken. De fleste kommunene er positive til det reviderte konseptnotatet, og gir sin tilslutning til dette. Lyngdal kommune påpeker imidlertid at det fortsatt er behov for justeringer i konseptnotatet, og andre kommuner påpeker viktigheten av et fellesskandinavisk samarbeid med andre land som grenser til Skagerrak.

Vurderinger

Fylkestinget sluttet seg i juni 2024 til visjonen og programområdene omtalt innledningsvis i konseptnotatet, samt målsettingene om bedre samarbeid for å bevare Skagerrak og kystøkosystemene. Fylkestinget mente imidlertid at det ikke kom tydelig frem hvordan programmet sikrer at strategiske og prinsipielle beslutninger tas i folkevalgte organer, og savnet beskrivelser av hvilke demokratiske prosesser som skal ligge til grunn for viktige beslutninger i det strategiske programstyret.

I dialogen mellom fylkesadministrasjonen og Statsforvalteren har det derfor vært viktig å sørge for at konseptnotatet presiserer at programstyret ikke får beslutningsmyndighet, og at myndigheten til folkevalgte organer understrekes. Etter fylkeskommunedirektørens vurdering er dette ivare tatt gjennom endringene i konseptnotatet som det redegjøres for i denne saken. Etter fylkeskommunedirektørens vurdering er det nå tydeliggjort at det er opp til fylkestinget å ta stilling til hvordan tiltak som foreslås i programmet følges videre opp av Agder fylkeskommune. Programmet etableres dermed som en ordinær programsatsing, hvor de ulike deltakerne kan oppnå synergier ved å benytte programstyret som en arena for blant annet å orientere og gjøre hverandre oppmerksomme på pågående og planlagte initiativer, og bidra til å samordne disse der den enkelte aktør finner dette hensiktsmessig. I tillegg vil fylkeskommunen gjennom aktiv deltagelse kunne påvirke beslutninger i de øvrige deltakerorganisasjonene, som igjen kan ha relevans for fylkeskommunens arbeid.

Kommunene som har avgitt uttalelse er i all hovedsak positive til det reviderte konseptnotatet og slutter seg til satsingen. Lyngdal kommune signaliserer likevel usikkerhet knyttet til den foreslåtte organiseringen av arbeidet, og påpeker at «Statsforvalter er både

initiativtager og foreslått som vertskap for programkoordinator med administrativt og personalmessig ansvar. Dette kan være problematisk og gi habilitetsutfordringer. En kan hevde at en slik organisering går ut over den samordningsfunksjonen Statsforvalter er ment å ha. På bakgrunn av dette mener Lyngdal kommune at det fortsatt er behov for justeringer i konseptnotatet og oppfordrer fylkestinget til å se nærmere på dette før det gir sin tilslutning til det.»

Flere kommuner (Kvinesdal og Tvedestrand) påpeker dessuten viktigheten av et fellesskandinavisk samarbeid med andre land som grenser til Skagerrak, inkludert Sverige og Danmark, *«slik at utfordringene kan løses i fellesskap»*. Flere kommuner mener at det er behov for å tydeliggjøre finansieringen av selve programmet. Lindesnes kommune vil først ta stilling til sin deltakelse i programmet når endelig konseptnotat foreligger.

Fylkeskommunedirektøren ser at det vil være ulike politiske avveininger med hensyn til balansen mellom bruk og vern. I tillegg kan det være ulike oppfatninger om politisk styrte organisasjoners deltagelse i større programsatsinger. Etter fylkeskommunedirektørens vurdering er det i denne saken i Agder fylkeskommunes interesse å delta i den videre programsatsingen, blant annet for å bidra til at fylkeskommunen har innsikt i og kan ta del i å forme arbeidet i programmet. Eventuell deltagelse fra Agder fylkeskommune vil skje innenfor rammene og begrensningene som klargjøres i det reviderte konseptnotatet.

Regionplan Agder 2030

Programsatsingen Sammen om Skagerrak svarer ut Regionplan Agder 2030 med regional planstrategi sitt hovedmål 1.5 «Naturen i Agder er livskraftig og mangfoldig både på land, i vann og i havet, og vi ivaretar naturens karbonlagre» under hovedmålet *Attraktivt og miljøvennlig Agder*.

I tillegg kan gjennomføringen av programmet bidra til å legge rammer for bærekraftig verdiskaping og på den måten bidra til oppnåelse av mål 2.4 «økt verdiskaping basert på bærekraftig ressursforvaltning og tilgang på fornybar energi» under hovedmål bærekraftig verdiskaping.

Økonomiske konsekvenser

Med hensyn til finansiering av programmet vil det søkes om midler fra fond, stiftelser og nasjonale myndigheter. Agder fylkeskommune forplikter seg ikke til medfinansiering av programmet gjennom behandlingen av denne saken.

Deltakelse i programmet vil kreve noe administrativ kapasitet og mulig økonomisk bidrag til felles prosjekter og tiltak.

Fylkeskommunedirektøren foreslår at fylkestinget tar stilling til eventuelle økonomiske bidrag til programmet fra Agder fylkeskommune i forbindelse med budsjettarbeidet, når finansieringsplan og delfinansiering for SOS Skagerrak er på plass.

Konklusjon

Det reviderte konseptnotatet er endret på mange viktige punkter etter fylkestingets vedtak 18. juni 2024. Skal satsingen lykkes er det viktig med god forankring og gode demokratiske prosesser gjennom hele perioden, og det bør være fokus på alle fire programområdene med mål om å sikre bærekraftig bruk og verdiskapning. Fylkeskommunedirektøren anbefaler at Agder fylkeskommune deltar i programsatsingen, som ledes av Statsforvalteren i Agder.

Kristiansand, 05.06.2025

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør